

MUNI
ARTS

Paleografie

Pojem a definice

Věda, která se zabývá dějinami písma.

- *palaios* (řec.) = starý
- *grafein* (řec.) = psát

Průvodní okolnosti s vývojem písma: dějiny knih a knihoven; další typy písemností, vzdělání, organizace kanceláře atd.

Latinská paleografie – latinské písmo – od antiky do současnosti.

Členění paleografie

Podle písma:

- latinská
- řecká
- slovanská

Podle chronologického členění:

- středověká
- novověká

Další vymezení:

- paleografie nápisů
- paleografie úředních písemností (listin)
- paleografie knižních písem

Předmět paleografie

Písma rukopisná (písma tvořená bezprostředně lidskou rukou).

Písmo nápisové (spolupráce s epigrafikou).

Písma tisková (zejména v novověku) – vztah mezi psaným a tiskovým písmem.

Písmo psacích strojů.

Těsnopis, slepecké písmo, Morseovo písmo atd.

Cíle paleografie

Číst a správně přepisovat písma.

Časové a případně i místní zařazení písem všeho druhu:

- Poznání a evidence tvarů zkoumaného písma – klasifikace.
- Rozlišování písmařských rukou.

Vysvětlení příčin vzniku a vývoje jednotlivých kategorií, druhů, typů a variant písma.

Vztah paleografie k jiným disciplínám

Diplomatika – studium písma listin a úředních písemností.

Kodikologie – studium knižních písem.

Epigrafika – vyčlenění kvůli technickým předpokladům (tzv. epigrafické – kámen, kov, dřevo apod. - versus paleografické látky).

Papyrologie – psací látka (papyrus) – řecké, latinské a koptské texty (antika).

Grafologie – psychologie písma (výhrada, že je to pseudověda).

Písmoznaectví – soudní a kriminální grafologie.

Vývoj oboru

- Ecole des chartes (1821) – výchova archivářů a knihovníků.
- Léopold Delisle – 1874-1905 vedl Národní knihovnu v Paříži (centrum paleografických studií).
- Wilhelm Wattenbach (1819-1897) – pracoval v MGH – vydal Schriftwesen im Mittelalter.
- Ludwig Traube (1861-1907) – profesor v Mnichově – věnoval se knižnímu písmu.
- Paul Lehman (1884-1964) a Bernhard Bischoff (1906-1991) – nástupci Traubeho v Mnichově.
- Leo Santifaller (1890-1974) – rakouský historik, novověká paleografie.

Vývoj oboru

- Gustav Friedrich – jeho habilitace „Učebná kniha paleografie latinské“ (1898).
- Václav Vojtíšek (1883-1974) – „Písaři radních manuálů Nového města pražského v 16. století“ (1911).
- Bertold Bretholz (1862-1936) – „Lateinische Paläographie“ (1912).
- Alexander Húščava (1906-1969) – „Dejiny a vývoj nášho písma“ (1951).
- Pavel Spunar (1928) – „Česká bastarda“ (1952).
- Jiří Pražák (1926-2002) – klasifikace a terminologie písem.
- Jaroslav Kašpar (1929-2014) – novověká paleografie.

Psací látky

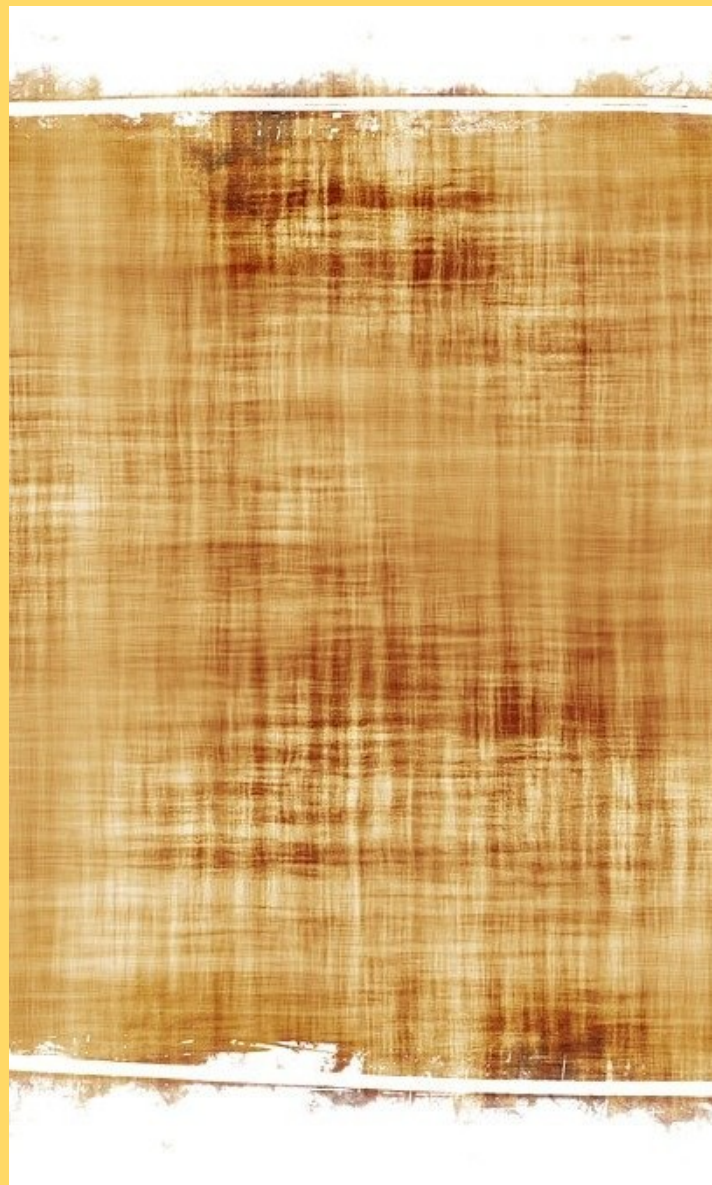
Voskové tabulky (destičky).

Papyrus – rostlina šáchor papyrový.

Pergamen – zvířecí kůže.

Papír.

Psací náčiní: stylus (rydlo), rákosové pero (*calamus*), ptačí brk, inkoust.

Papyrus

Pergamen

Terminologie – struktura písmen

- Tvar (forma) – jedno a totéž písmeno může mít různé, někdy velmi odlišné tvary.
- Modul – obecný údaj o velikosti písmen (vztah výšky a šířky).
- Duktus – označuje zpravidla způsob psaní jednotlivých písmen.
- Váha písma – zachycuje sílu jednotlivých tahů.

Obecná charakteristika písma

- **majuskula a minuskula** – rozlišení podle toho, zda lze vepsat do dvou, nebo do čtyř linek.
- kurzivnost písma (kurzíva, polokurzíva), užitkové písmo
- vzorové písmo (ideální model)
- elementární písmo (užíváno k výuce psaní)
- kreslené písmo

Popis písmen

Sabon Sabon

Unciála

Kapitála

Jednobříškové „a“

Dvoubříškové „a“

Dlouhé „s“

Ⓕ Ⓖ Ⓗ Ⓙ Ⓚ Ⓛ Ⓜ Ⓝ Ⓟ Ⓡ Ⓢ Ⓣ Ⓤ Ⓥ Ⓦ Ⓧ Ⓨ Ⓩ
1 2 3 4 5 6 7 8 9 β & 7 7 6

H I L M N O
P Q V R S T X
Y Z · J K U W

Zkratky

Ligatury – spojení sousedních písmen (= grafický celek).

Suspenze – ponechává se charakteristické počáteční písmeno (eventuálně zevnitř slova), vynechává se konec slova.

Anno Domini → A. D.
debet → deb.
et cetera → etc.

Kontrakce – vypouští se ze slova jedno nebo více písmen. Zvláštní podskupina *nomina sacra*:

Iesus Christus → ihs xps
omnipotens → omps

Pomocí znaků zvláštního významu

Ligature

fi

fj

fl

ff

ffi

ffj

ffl

fh

fi

fl

ff

ft

Æ

Œ

ß

æ

œ

ct

st

Th

Zkratky pomocí znaků

P			257	P – P ^{ia}		
	(p) per	VIII		(p) pro	XI f.	
	(p) per	XII-XV		(P) Pro	XIII f.	
	(p) perticas	X		(p) pro	XII p.	
	(p) <i>pertiche</i>	XVI p.		(p) propter	XIV	
	(p) pulvis (abbr. med.)	XVI		(p) patet	XV m.	
	(p) pulverisare (abbr. med.)	XVI		(p) patent, - patet	XIV-XV	
	(p) <i>Postilla</i>	XIV f.		(p) praeest	XIII p.	
	(p) prae presbyter, - praepositus	VIII-XV XII		(p ^{ar}) probatur	XIV p.	
	(p) prae	XI m.		(p) post	IX	
	(p) prae	VIII-X		(p) primus, - post, - psalmus	XIV	
	(p) praesentia [bona]	XIII m.		(p ⁹) per conse- quens	XIV f.	
	(p) psalmus	XIII		(p ^a) propterea, - pri- ma, - pura	XV p.	
	(p) praefatus, - prae- fati, etc.	XVII p.		(p ^a) praeterea	XIV	
	(p) pro	VIII		(p ^a) prima, - puta	XII-XIV	
	(p) pro (irländ. Schrift)	IX p.		(p ^a) primam	XV	
	(p) pro	IX		(p ^{ia}) prima	XV f.	

Cappelli online

<https://www.adfontes.uzh.ch/en/ressourcen/abkuerzungen/cappelli-online/characters/up/1>

<https://abbreviations.net/servers.html>

Vývoj latinského písma

Antika

- Kapitála, Unciála
- Starší a mladší římská kurziva

Středověk

- Tzv. národní písma
- Karolínská minuskula
- Gotická písma
- Humanistické písmo

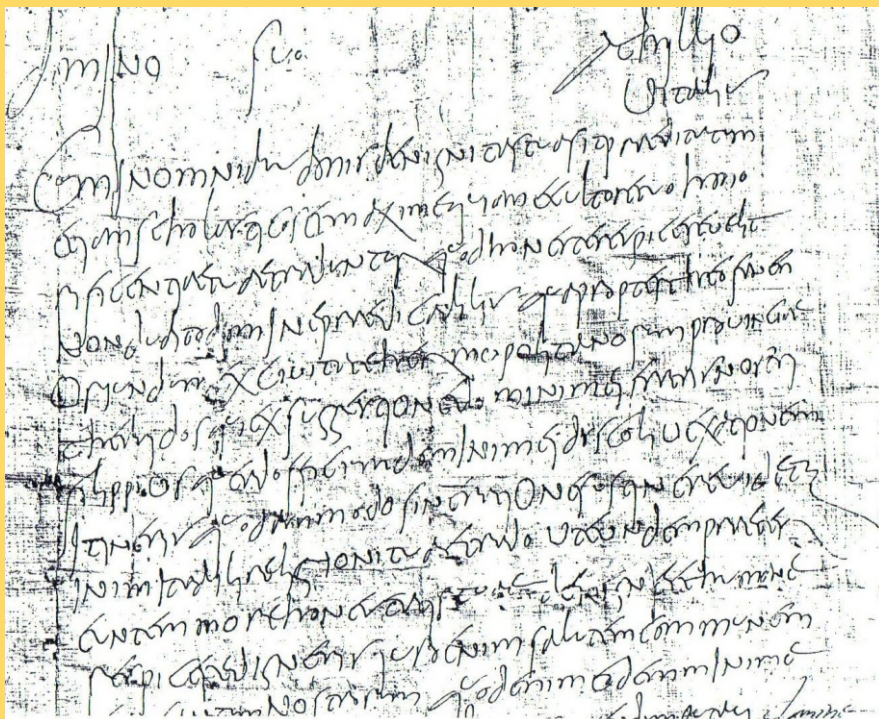
Novověk

- Novogotická písma

Antika

Kapitála – zejména písmo nápisové

Mladší římská kurziva – 3.-6. stol.

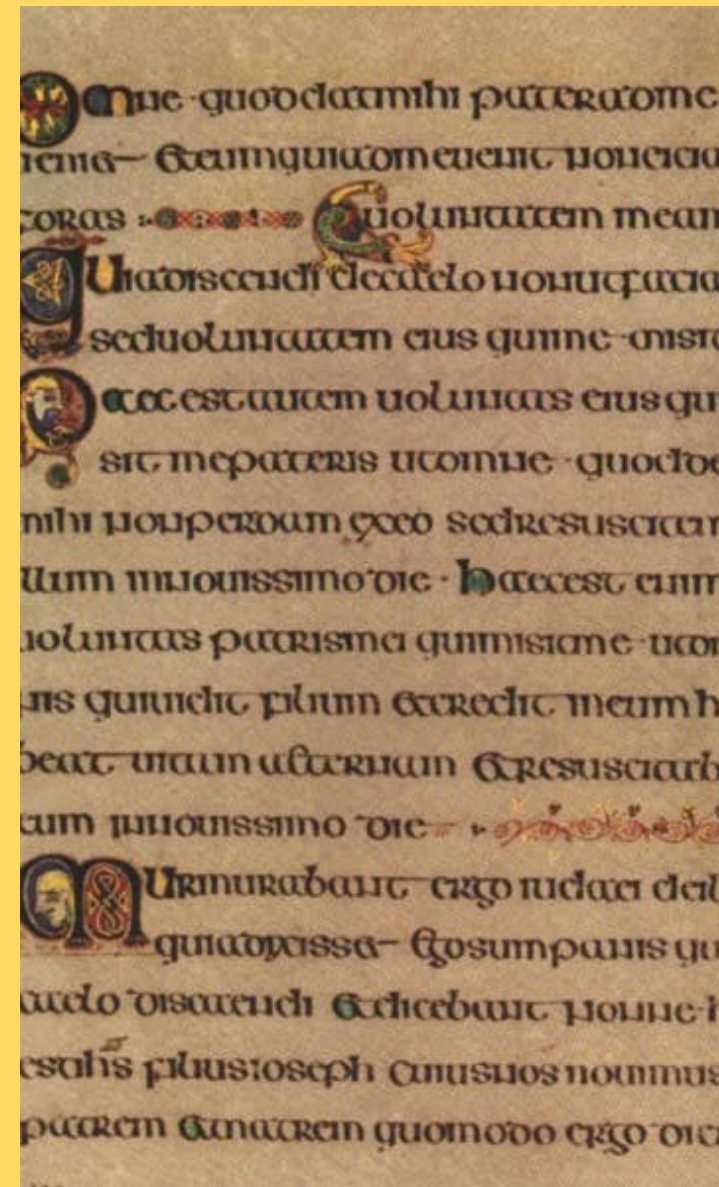
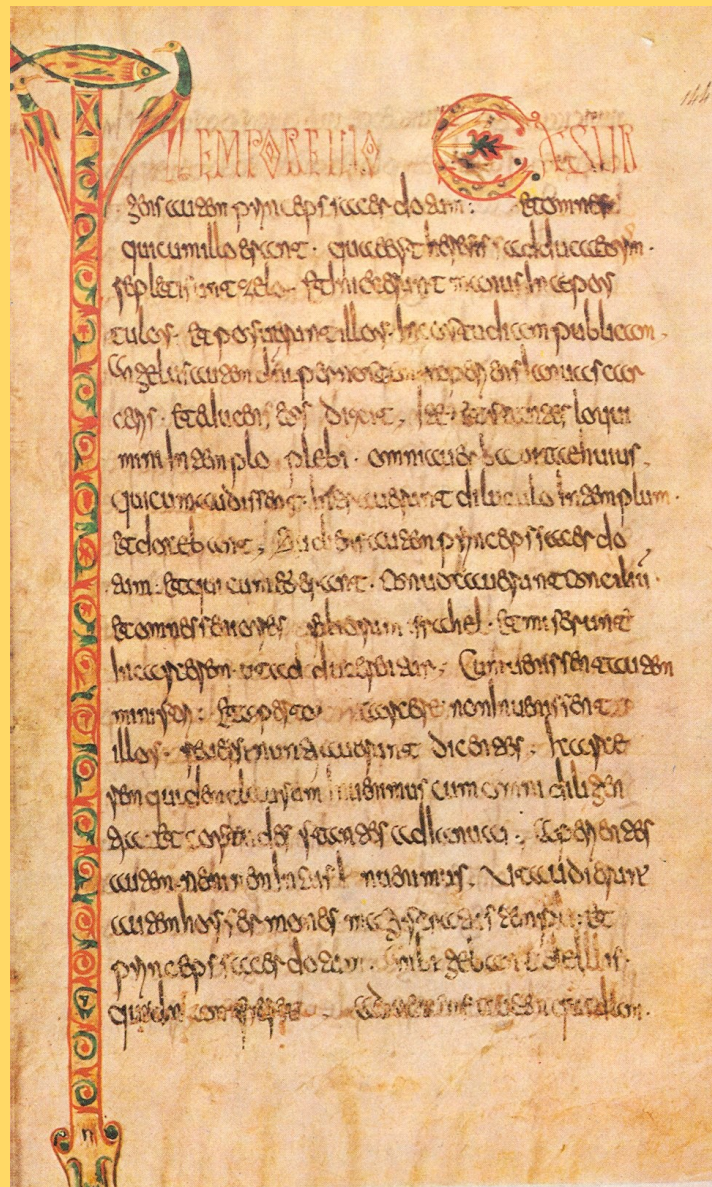

Unciála

atq; substantia esit et solitus ōn ac uim ac is ristuis
me hereticum are uere expone quib; pates litteris
impietatis meae causam et blasphemiarum mearū
titulum propone mihi autem ante xps est qui ui
us diuinitatis esse filium cum patre non confite
tur quiq; uox ita uenit dñi uerum patrem prae
dicat ut ueritas quoq; diuinitatis non intellegat
tur in filio si unus diuinitatis xps et dñs sunt cur
hoc non simpliciter scripsit si tibi non sunt cur
hoc non simpliciter denegasti are uim et tur

Středověk

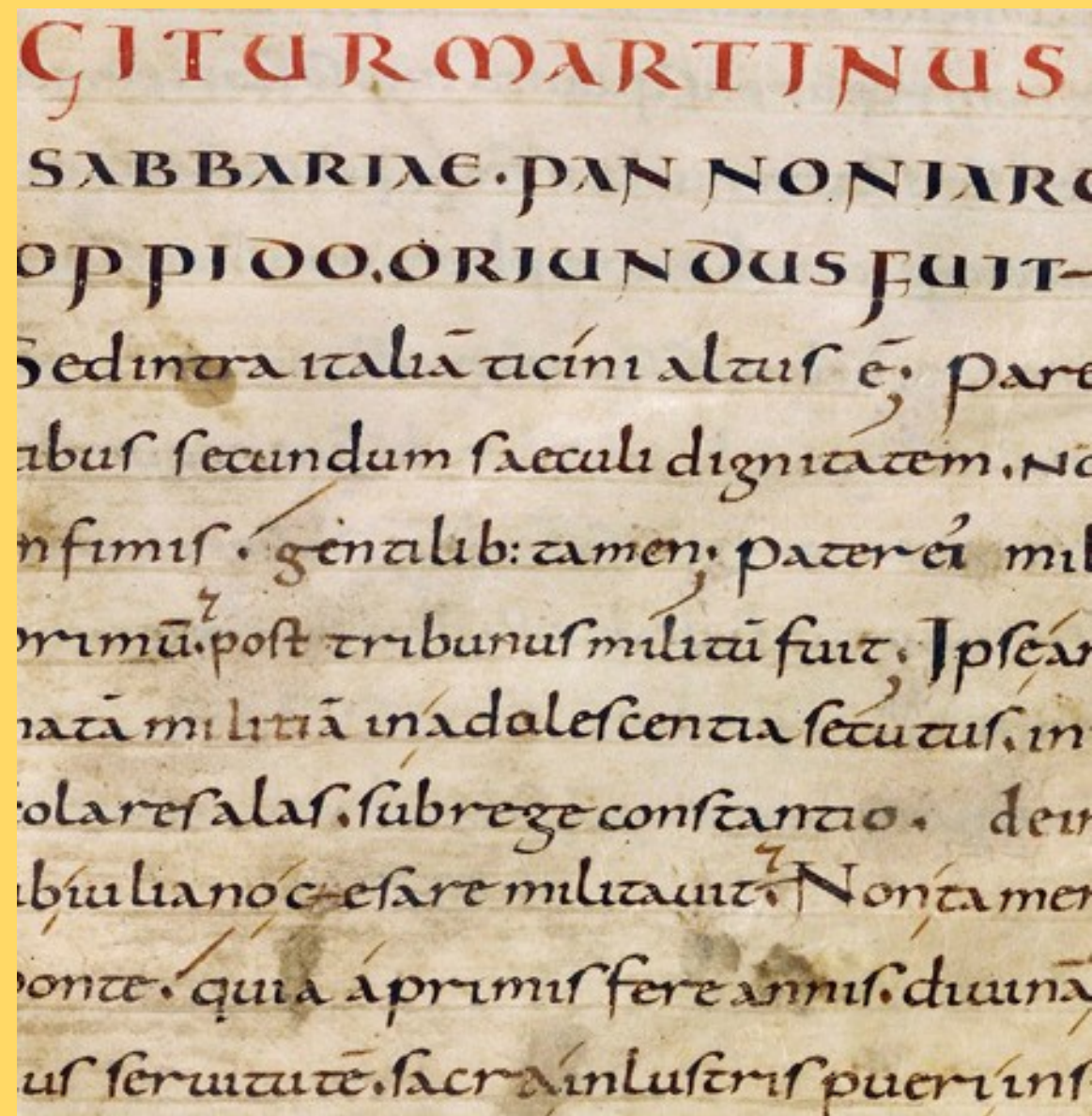
- Tzv. národní písma
 - Merovejské písmo
 - Langobardské písmo
 - Kuriála (papežská kurie a Řím)
 - Ostrovní písma (insulární)

Středověk

Karolínská minuskula – písmo vzpřímené a zaoblené, poměrně málo zkratek. Postupně nahrazuje tzv. národní písma.

- Diplomatická minuskula
- Knižní písmo

Karolínská minuskula

seruicium congregati . ita ut illic duodecim
monasteria cum omnipotentis ihu xpi dñi op
pulatione construeret . In quib; statutis pa
tribus duodenis monachos deputauit . paucos
uero secum rēinuit . quos adhuc in sua p̄sen
tia apcius erudiri iudicauit . Cēpere etiā tunc
ad eum romanę urbis nobiles & religiosi concur
rere . suosq; filios ei . ex omnipotentis dñi nutri
endos dare . Tunc quoq; bonę spei suos sōboles . eui
cius maurum . tertullus uero patricius placidum
tradidit . Equibus maurus iunior . cū bonis
polleret morib; . magistri adiutor cepit exsis
tere . placidus uero puerilis adhuc in dolis an
nos gerebat . In uno aut̄ ex eis monasteriis que
circumquaq; construxerat . quidā monachus
erat . qui adorationē stare non poterat . sed max
ut fr̄s ad studium orationis inclinasset . ipse
egrecliebatur foras . & mente uaga trena aliqua
& transitoria agebat . Cumq; ab abbate suo se
pius fuisset ammonitus . ad iurū dī deductus ē .
Qui ipse quoq; ei stultitiā uehementē incre
pauit . & ad monasteriū reuersus . iuxta duob; dieb;
iuri dī ammonitionē tenuit . Nam die tercia

Středověk

- **Gotická písma (lomení dříků)**
 - textura – kaligrafická gotická minuskula, velmi pravidelná, až do novověku.
 - gotická minuskula – poněkud uvolněnější než textura.
 - gotická kurziva – pro rychlejší psaní.
 - křížená písma – mezi minuskulou a kurzivou – bastarda:
 - kaligrafická bastarda
 - zběžná bastarda

Textura

domine dona precibus
que scilicet nobis pre
cibus et precibus que vi
te pariter et eterne
tribue et ferre substi
dium. **P**ro

rationis omni

Quer
natus
est no
bis et

filius datus est
nobis cuius im
perium super hu

manas eius et vocabit
nomen eius magni
et filii angelus. Ca

tate domino cantat
nouum quia mira
bilia fecit. **G**loria.

Deus qui
nobis na
ti saluato
ris diem celebrare
quodis octauis. fac
nos que eius ppetu
a diuinitate misti
ti cuius sumus car
nali quoniam repa
ti. **P**ro

Galathas

Licet
prius que
veniret si

des sub lege custo
diebamur et dicitur
in eam fidem. que

reuelanda erat. **I**taque
lex pedagoga
noster fuit in xpo

ihu. ut ex fide iusti

Gotická kurziva

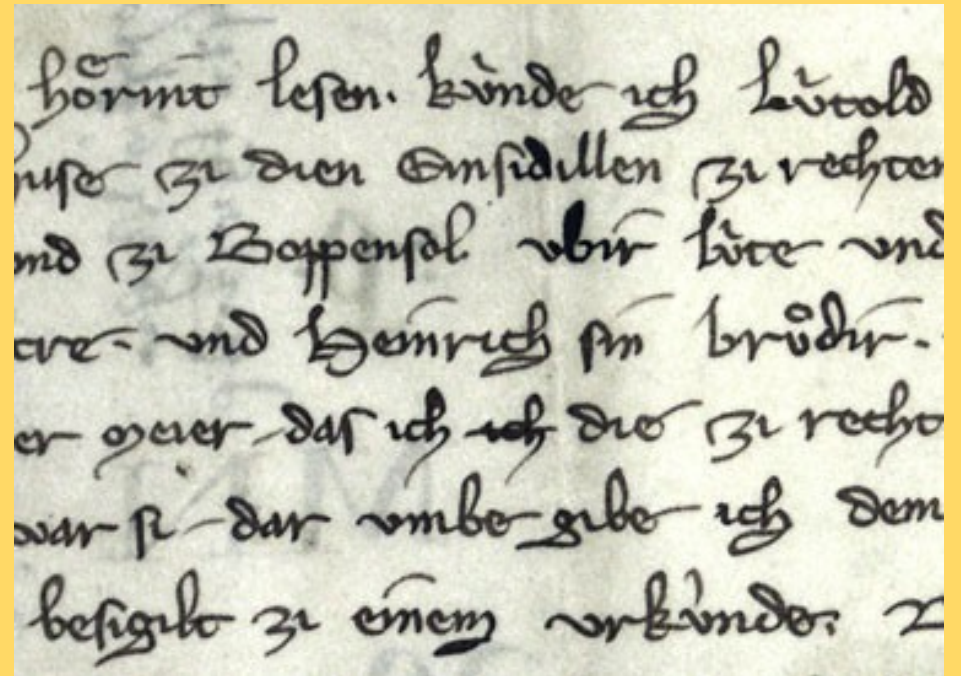
Hoc, Sebastianus pflugus, puerum, & Houddama iudex & Ethard, Quallo & Leschu, Aorum
fieri omnia tam pueri quam fuerit. ad Harting & Ethard nost. Amicis, fidei, tenet & debet
pouctum suum venessum & Schone ad tempus vice ipsius honeste curat & laudabiliter pertractat
& in illa ipse venessum percurbare. Sicuti Amicis ipsorum & alii viri ydanei ipse pueri odie
cunt hoc pueri Sebastianus pflugus iudex & Ethard Quallo & Leschu puerum
venessum vera fide quod Harting pueri omnia presertim ipse venessum laudabiliter adimplebit presertim
sacientia. Si vero pueri adrem presertim erga Amicem venessum violaret quod absit
tunc nos pueri puerum diebo venessum bona fide quod sibi hereditatem suam & eadem bona
sua ipsius plenarie resignat volumus ut ipse possideat omnimodum amplexu possidet & quod
& ipse bona secundum suam pueri adrem. In cuius rei testimonium puerum puerum
fieri iussimus nostrorum sigillorum munimine roboratum. Datum in Houddama Anno Domini Millesimo
trecentesimo quinquagesimo nono in die sancte Elizabeth gloriose. .j. .j. .j. .j.

Gotická polokurziva / bastarda

Sluzba nassye Wyzna naprzed Dnostoynny byweze Apiany nassy z Wolascze myly Dyebngen Wassy mylosty
ze ste nam daly czneho afflechneho pana Pana Jana Pustku z Kunstata. Mebot gesze nam geho mylost
Zny geho vyzadnyzy namychemz knieho neczynye dlostate Wassy mylosty naprzed zadnemu nedobromy
Prto gesly zeby kdy nassy Woladnyzy nechtely nas przynassych starych praloych ostaloyty. Vaboz su od-
staudabna nassy namyesty Wtocy praloych ymy tudyez suw sedyely Anatom nam zadneho bezpraloye
neczynyly. Nez kdy nas przyspralodnosty Wassy ostalodobaly. Prtoz Wassy mylosty Prrossymy Dnostoynny
byweze Raczte nato byweze mylost dzizety. Leby nas przynassych starych praloych geho mylost raczyla
ostaloyty. Vaboz su nas geho namyesty przylowye spralodnosty dzizaly. Vgycy vyzadnyzy mylody nam
Wnassye pralodny neschaly. Leby nas. Leby som take przylowych praloych zatehoto byweze yzageho porocz-
nyleno sedyely itake Wassy mylosty Prrossymy Dnostoynny byweze Probnoh Promactiu bozye dno Sloboty
Wozlady Raczte nas przylowas. Przylowstole Slobateho Wozlady ostaloyty. Vabozt gest odstara dabona to
Zidnyssye dopraly k Slobatemu Wozlady k byweze nosty oddano. Mebot slusnym ze by byweze mylost prymyslela
nassy bogetyntie zadnyssye zageye z bozye zamynoty. Gestly zeby to mylo byty Probnoh neraczte toho dopnyssye
zeby to zadnyssye dosto odstareho Wozlady. Mebot k tomu kosteln gest probnoh k byweze nosty dno. Leby bozdy
k tomu kosteln prazkem bylo. Take Wassy mylosty Prrossymy Raczte nas toho zamynoty k tomu kum Pustka
ma nas dzizety Wozlady byweze nosty penyssych. Dzily ma nas Woprakon. S byweze dzizety. Atoho mylosty dno
odpobryd Wassyemz bystem raczte nam pobomto possu. Dany Datum Cogety fia qmra Egedij d. Nacmiate bo
maze

Bastarda

Středověk

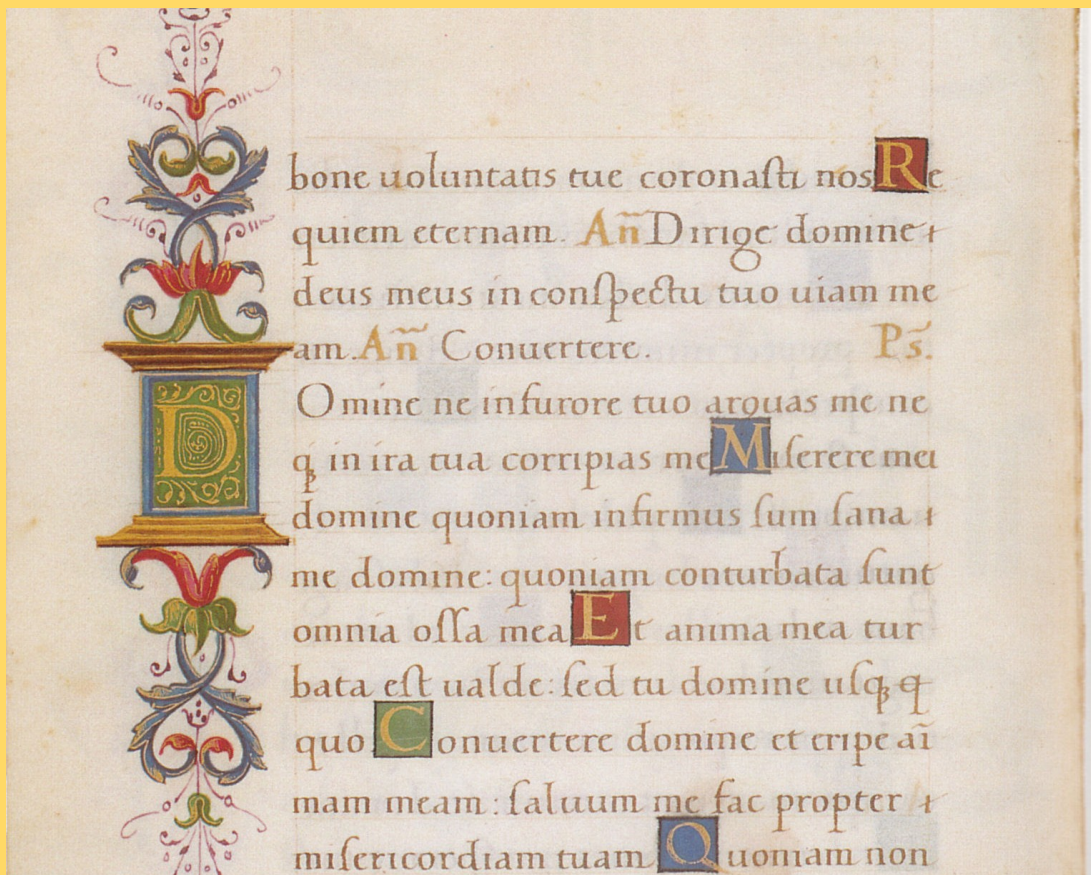

bone uoluntatis tue coronasti nos **R**e
quiem eternam. **An̄** Dirige domine
deus meus in conspectu tuo uiam me
am. **An̄** Conuertere. **Ps.**

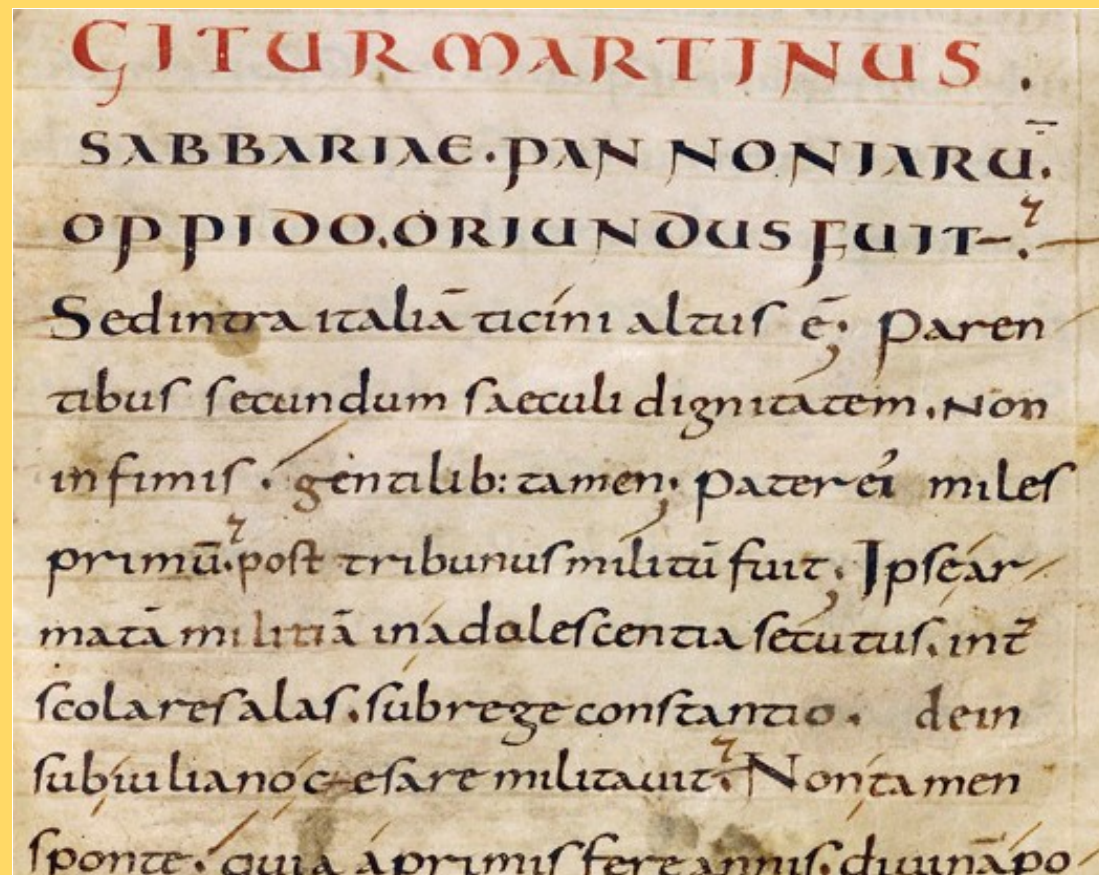
Domine ne in furore tuo arguas me ne
que in ira tua corripas me. **M**iserere mei
domine quoniam infirmus sum sana
me domine: quoniam conturbata sunt
omnia ossa mea. **E**t anima mea tur
bata est ualde: sed tu domine usque
quo. **C**onuertere domine et eripe ani
mam meam: saluum me fac propter
misericordiam tuam. **Q**uoniam non
est in morte qui memor sit tui in infer
no autem quis confitebitur tibi. **L**a
boravi in gemitu meo lauabo per sin
gulas noctes lectum meum lachry

Humanistické písmo – vědomé formování nového písma (od 14. století v Itálii). Napodobování karolinské minuskuly a antické kapitály.

Humanistické písmo

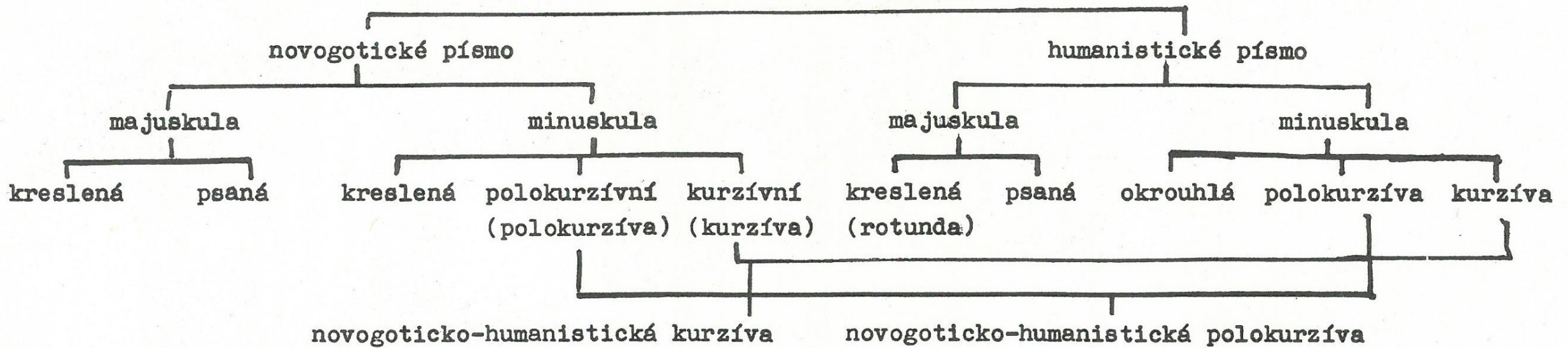
Karolinská minuskula

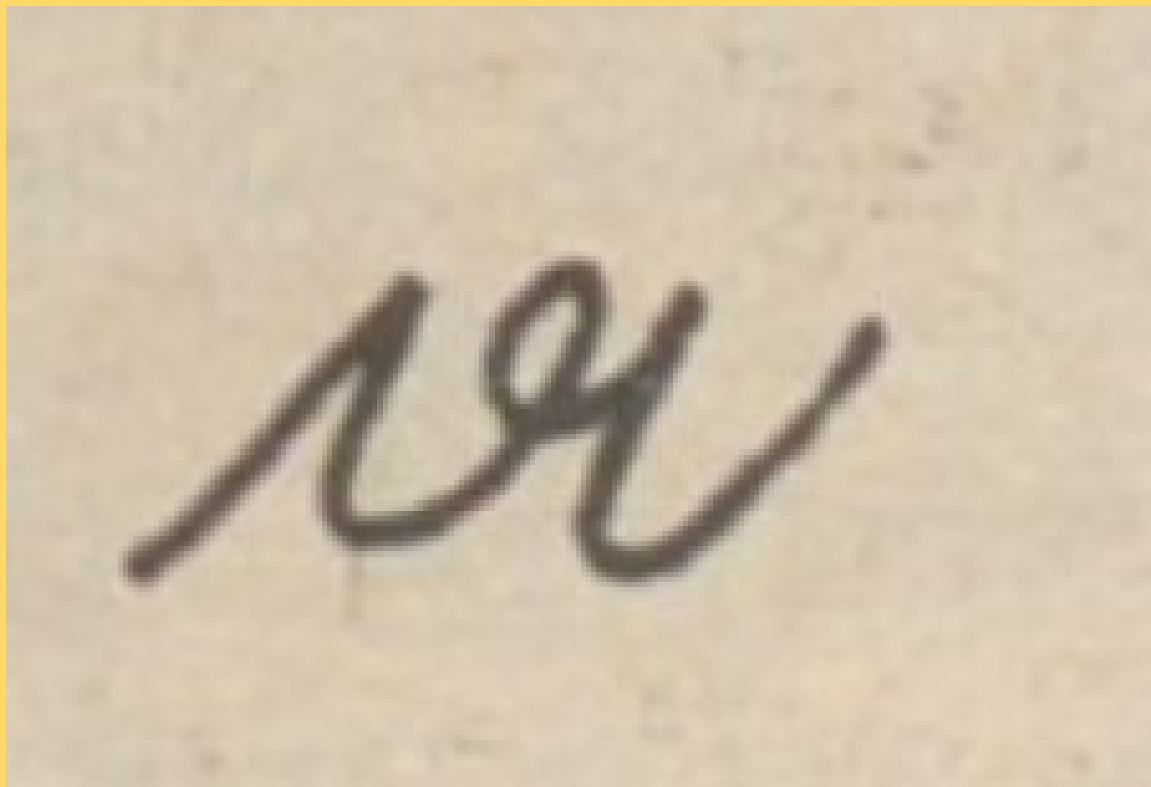
Novověk

- Novogotické písmo (pro texty v „národních“ jazycích):
 - „kreslené“ písmo (majuskula + minuskula)
 - psané písmo:
 - polokurzivní (majuskula + minuskula)
 - kurzivní (majuskula + minuskula)
- Humanistické písmo (pro latinské texty):
 - „kreslené“ písmo (majuskula + minuskula)
 - psané písmo:
 - polokurzivní (majuskula + minuskula)
 - kurzivní (majuskula + minuskula)

Latinaké písmo novověku

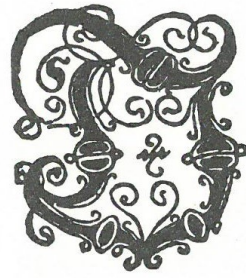
Novověk – Německo (od 16. st.)

Kreslené německé novogotické písmo (**fraktura**, **Frakturschrift**) – původ v kaligrafické bastardě 15. st.

Německé novogotické polokurzivní písmo (**Kanzleischrift**, **Kanzlei**) – 16. a 17. století, zejména úřední písemnosti, později ustupuje kurentu.

Německé novogotické kurzivní písmo (**Kurrentschrift**, **kurent**) – základní typ novogotického písma, ustáleno kaligrafy a učiteli písma, zdvojování dříků některých písmen, spojování malými háčky, rovné tahy, ostré hroty.

Die kleine Duppell Fractur

Sein **A**lterburchleuchtigsten **G**roßmächigsten **F**ürsten vnd herren **K**ar-
 olen dem fünfften Römischen Kayser zu allen zeiten mehren des Reichs Im Germani-
 en Hispanien vider Sicilien Hierusalem Hungern Dalmatien Croatiaen der Canari-
 schen vnd Indiamischen Inseln vnd Seru Firmo des Oceanischen Meers v. Ko-
 nige Erzhertogen zu Osterreich Herzogen zu Burgundi zu Loeringen zu Sabat.
 v. Grauen zu Habsburg zu Stannern zu Tyrol v. Landgrauen Im Cefas Rache-
 grauen zu Dennigaw zu Hollandt zu Seelandt v. Marggrauen zu Burgaw zu Oei-
 stan zu Cotiam vnd des heiligen Römischen Reichs Fürsten zu Swaben v. Bmfernd

S a a b b c c d d e f f g g h h i i k k l l m n o o p p q q r r s s t t u u v v

A A B B C C D D E E F F G G H H I I K K L L M M N N O O P P Q Q R R S S T T U U
 V V W W X X Y Y Z Z A A B B C C D D E E F F G G H H I I K K L L M M N N O O P P Q Q R R S S T T U U
 V V W W X X Y Y Z Z

Frakturschrift (16. stol.)

Die rund gelegte gebroche ne Lantzkrey Schrift.

Ursichtigem Ersamem und Hochsam großgünstigen Liebherren Sachmone
Conradt von Jerny gantzer Willigen dienstlichen obediencz. Ich die 16. Jahrs dienstliche
wermung zuerkennet. Wie das ein Bürger zu Leipziger Inland zu Albrecht
Gonhoffen Derman Drang genant mir In dem der mynderen Sale vorsetzig
In der Strauchfürter Herbstmessig Fünffzig Engelische Türker wie zwelff
Hundert gülden abgekauft und mir die bezahlung über zwanzig Jar darnach daselb
best zu Strauchfürter In einer coniectilten summen zu thun vermüge seiner ei
gner besiegelten und mir zugestellter handschrift gelehrt und versprochen ist

Ab r d r f z g i k l m n o p q r s t u v w x y z. ii
Lantzkrey und manfingun zu Inland manfingun Inland manfingun.

Kurrent (16. stol.)

a a b b c c d d e e f f g g
h h i i k k l l m m n n
o o p p q q r r s s t t u u
v v w w x x y y z z
aa bb cc dd ee ff gg
hh ii kk ll mm nn oo pp
qq rr ss tt uu vv
ww xx yy zz

S Inwol man findet das die alten vil vnd mancherley vnderfcheyde
in den gezierden der Ionica: dann sy offte die Ionica genommen
Corinthisch Capital darauß gesetzt/ auch vnderwylten die Ionische
yelengeter wie die Corinthia / nämlich jr höhe von neun teilen
dick: wie dann das die alten yeben in gantzem Italien anzeigen
der findet man an keinem ort nit/ das sy irgend ein schaffte von Ionischer art habint
dann von acht teilen/ sonder allwegen auff die zarte vnd reine gesehen/ vnd den me
ren acht vnd einem halben teil gemacht. Ober das alles habend unsere künstler ei
ne bracht/ vnd habend die ganze höhe mit dem postement vnd dem oberen gesimp
pente in 46. teil. Darin habend sy eilff zu der höhe des postements genommen/ v
des schafftes/ welchen schaffte sy der selben teil vier dick gemacht habend. Ist also ein
der dicke siben teil vnd ein vierden teil/ verstand der 46. teilen einen: oder ein vi
ntel dicke vnden. Welcher schaffte also vmb dreij vierdel der dicke/ nach der leer Vit
re wol fünf alle gliedmassen gerecht sind nach der ordnung der Ionica. Wolt ab
ne selben Columnen zeigen wo sy stünd in ein alten werck/ das sy selbs nit g
Dann sy wie kein dergleichen zeigen werdend: sonder vil mer finden/ das die alten
allwegen reuenger dann von acht teilen/ ich geschweijg kürzter/ gemacht habend/
Dann wenn man die Ionica kürzter dann von acht teilen der dicke des schafftes ma

^a Dieser Zeit Irzagaisiat Pat. von sinai ster.
und Ambunay im Jureu. vund vor //
Leuperg. der Ensenortz bey Leubin. vund
pfeeger banellterke Nas freystrain. 834

^b In land oder außser landts gelegen, nichts auß-
genommen, danon soll vund may h. nistom geworn,
vund halfft machen der Landtsfürst in Steir,
seiner fürstlichen quaden Gumbtman, Landts.

^c bleibt bei der Zaartgaitt gott wücht
euch mit verchaffen, ich hab wol
gedacht ey wend mit eudren k

^d Q B L N O G F K M R X P W Z O
vordaus wir in der Dispolation zumeidet, als
warr, di wölle se außmittel bad. arge sein, wie
Jure auß sein verbindeus zu helfen vund se wider

^e J f C f i f h s i L M N O P
y f E Q R W Z f o r b e r s k t z

**Německá
novogotická
kurzíva XVI.
století
(Kurentschrift,
kurent)**

c
bleibt bei der Zaarheit gott wüch
einf mit schlaffen, was gab wol
gedacht ey was mit euren l

Novověk – české země

Písmo novogotické a humanistické.

- 1500-1775: rozmanitost druhů a typů novogotických písem (tradice domácí – české novogotické písmo navazuje na bastardu; i cizí – německá novogotická písma).
- 1775-1848: vítězství německého novogotického písma v Čechách; reforma nižších škol v habsburské monarchii (1774). Ve 30. letech 19. st. humanistická kurzíva v českých textech.
- 1848-1941: novogotické písmo v Čechách jen v německých textech; reforma německého písma 1941.

Česká novogotická polokurzíva (1519)

Ukázka I. První část rukopisu z 1519, obsahující úvodní text. Text je psán v novogotické polokurzívě a začíná velkým iniciálem 'D'. Obsahuje právní ustanovení týkající se dědictví a majetku.

Ukázka II. Druhá část rukopisu z 1519, obsahující další text. Text je psán v novogotické polokurzívě a začíná velkým iniciálem 'D'. Obsahuje právní ustanovení týkající se dědictví a majetku.

Zapis laubij d' Martina šmida k'ramy ma ad
šmida. postnygafre.

Četja Euzijho Anbijogo p'riest'ego pad'sat'ego p'romy
vo Otrudu po fronz'echy jny sandu obz'rimm j'hamo lud
nosp'og'nom nym'ost'ym y čudaučym je Martin šmida kaupit
šobit laubij d' šmida postnygafre za p'ny Ma ja
patnatyjt yf namist'ent'ky yrošt' rošt' podit'ugy k'ramy
laubja yst' nepol'p'itny ja čim'čim'jem pod' j'št'au k'ramy
je d' b'radu da m'kina roš'le laubij postnygafre j'ny j'ny
j'ramy yd'nt a roš'le laubij Jana štrik'obra j'štranydruje
- tu yst' Martin šmida šimonovoj postnygafre kaupit
na a D'og'la zaplatil tak yaly yst' to šimon p'p'ed'nam
š'nal je yst' mu zaplat'eno. p'rotoz' j'p'at'lo j'š'ar'ny šimon
y čima m'it' č'it' laubij j'ud'nyho p'aroca m'nap'adu on
y yst'ho čudaučy ale Martin šmida čud' m'it' m'og'
a yst' p'aroc' štan lufan j'mit' j'fo se yst'mu j'ud'ka roš'it'
čud' j'ny roš'it'yaly j'ny postnygafre šimonovoj y yst'ho
čudaučy. Tak' d' Martin šmida ma j'ny platu plati
yst'ho m'it' p'aroc' na S' Č'ny yst' na S' Gur'la
47 j'na yrošt' m'it'. y p'rotoz' j'ny j'ny
š'oront' rosp'at'nyšt'ny p'aroc' p'ny j'ny j'ny t'ny
j'ny šimon k'ny j'ny j'ny j'ny j'ny j'ny j'ny
j'ny j'ny j'ny j'ny j'ny j'ny j'ny j'ny j'ny
na m'ag'laro š'p'it'ka, p'ny k'ny j'ny j'ny j'ny
j'ny k'ny j'ny j'ny j'ny j'ny j'ny j'ny j'ny
j'ny j'ny šimon postnygafre.

Česká novogotická
kurzíva zběžná z roku
1551

Zapis v'ole H'čij d' Martina
šmida. k'ramy ma ad Č'ny k'ny

Četja a d'no j'ny j'ny j'ny j'ny j'ny
čud' nosp'og'nom nym'ost'ym y čudaučym je
Martin šmida kaupit šobit laubij d' šmida
postnygafre za p'ny Ma ja

České novogotické kreslené písmo, česká novogotická kaligrafická polokurzíva (1590); Listina Hertvika Žejdlice ze Šenfeldu z 24. února 1590

Doporučená literatura

- EBELOVÁ, Ivana: Klíč k novověké paleografii. 3. vydání. Praha: Karolinum, Praha 2019.
- HLEDÍKOVÁ, Zdeňka; Kašpar, Jaroslav a EBELOVÁ, Ivana: Paleografická čítanka. Praha: Univerzita Karlova - Karolinum, 2000.
- KAŠPAR, Jaroslav: Úvod do novověké latinské paleografie se zvláštním zřetelem k českým zemím. 1.-2. sv. 3. vyd. Praha: SPN, 1987.
- PÁTKOVÁ, Hana: Česká středověká paleografie. České Budějovice: Veduta, 2008.
- ŠEBÁNEK, Jindřich: Základy pomocných věd historických. I. Latinská paleografie. 2. vyd. Praha: SPN, 1971.